

Pred enim letom so pogumni istrski delavci in kmetje užugali belo gardo

Obletnica obrambne borbe s fašisti v Krnici

Prešlih kri istrskih kmetov in delavcev 4. in 5. aprila lanskega leta v Krnici pri Pulju je postala senzacija dneva za jugoslovansko in za italijansko časopisje. Senzacija je minila ali istrskemu kmetu je zapustila v dedščino tlede požaranih vasi s približno 50 hišami, pustila je za sabo tudi človeške življe, težko, tragično življenje, ki se stotletja spreminja zapuščenega in zapostavljenega istrskega kmetstva, je pritisnilo se bolj neznesno na njegov čepik. On mora hoditi se v naprej svojo krajino na pot. Njegova zvezda se ni še pojavila na nebu.

Martinskim našim prijateljem kmetov, ki so pred letom v Krnici pri Pulju, ki so istrski proletarij kmetstva okolice zapustili, katero je oblašča občina. Pri drugih je to zločin, pri prvih pa neofeodno kolonizacija (dogodkov) — nekak posledica depresije (pobitosti), v katero so prišli komunistična leta vrgli naš proletarij hudi utlačali fašistijske reakcije.

Danes, ob prvi obletnici krniških dogodkov, ko je proletarij Julije Benetija oprosten mora fante fašistijske ofenzive, ne bo nezanimivo, ako podamo občutljivim "Delu" verno sliko krniške ustaje, t. j. pravilni komentar k temu znamenitemu dogodku.

Kmetje krniške okolice so kot vsi siromaki, ki so v vojni mnogo pretrpeli, simpatizirali s socialističnim gibanjem. Leta 1920 je po teh selih imel socialistični oazir, komunistične shode farmakitski naš sodrug, študenti *Auto Ciliga*. Ti shodi so simpatizirali kmetov za delavsko stranico se poznala, kar za njih je mnogo pomenilo to, da so mogli čuti komunistični nauk v svojem materinem jeziku.

Sodr. Ciliga je bil oktobra 1920 zapelj na nekoga predavanja na Proseku v tržaški okolici. Ciliga je bil v zaporu do februarja 1921. leta, ko so tržaške in koprske sodniške oblasti malo popuščile na prihiti kmetov, ki so stropili parkirali v gladno stavico. Izpuščen iz kopskih zaporov se je Ciliga vrnil domov, da počaka na obravnavo, odločno abolicijo (odpustno) procesa, katero so mu oblasti že objubile.

Po enem mesecu, počekom marca, ustavi se v njegovih rojstni vasi Segotiči ob 10 urah zvečer avtomobil. S. Ciliga slutnja da je to fašistijski avtomobil — ker so fašisti pred kratkim tudi poznali napadli in napelji s. Jospa Podružica, fašistijska Puljske Delavske zbornice — in zbeži z doma. Bil si v resnici fašisti in ker niso našli s. Ciliga doma, so pustili sporočilo, da mu bodo sezgali hišo, ako v roku treh dni ne zapusti Istre. Ciliga jim odgovori, naj mu priskrbijo polni list za Prago, ker se ne njegova krivdica, ako se na njih je do odločba v Pragi na studijah, kskor je bil njegov namen, da bi pa bežal brez potnega lista to mu ne pade v glavo. Par dni zatem pride abolicija procesa in Ciliga gre na glavništvo v Pulj s prošnjo, da mu takoj dajo polni list, da se prepneji sporok s fašisti. Glavništvo mu odgovori, da ni niti pobitost, niti moreče opustitve formakitski, katerih rešitev zahteva 15 dni. Ob tej priliki opozori Ciliga oblasti, da se ho branil, ako bi fašisti prišli v njegovo vas, da zvečo hiše. — Dne 4. aprila je bil končno pozvan od kamabinjerstva, da dvigne v Pulju polni list. Računajoč z množično fašistijsko zasede, pošlje Ciliga v Pulj drugo osebo. Ko pride ta oseba v Pulj na glavništvo, ji oblašči izjavijo, da polni list ni še gotov — medtem ko je 2 km pred mestom čakalo 12 fašistov s kobiljo na Ciligo. Mesto za polni list so ga oblašči pozvali za — fašiste. Fašisti uvideli, da Ciliga ni, se odločijo za, ga popolniti v njegovi rojstni vasi. Na polju v vas Segotiče, kjer je Ciliga stanoval, se fašisti ustavijo v Marčano. Nekaj marčanski kmetov, ki opazijo namero fašistov, steče do Segotičev in ostalih sosednjih sel da obvesti prebivalstvo o prieteli nevarnosti. — Tamkajšnje prebivalstvo je bilo že od prvega obiška fašistov ogroženo. Fašistijska zločina po vseh puljske okolice so v njih časih dosegli vrhunec. Celo puljska okolica je čisto časa bila podobna sodu smodnika. In smodnik, resničnega smodnika in manični skupaj s puškami je bilo mnogo še izza časa Avstrije. *"Ako nas napadejo, se bomo branili. Ker nas natejo vrati karabinjerji, moramo se braniti sami!"* Tako se je glasilo geslo v tistih dneh.

Vasli iz Marčane so bile pfitrane. Govorilo se je, da je bila prestražena in za njo sledi glavna fašistijska četa.

Fašisti so se hvatili, da prebivalstvo prebivalstva. Dosegli so nasprotno; prebivalstva se je ophijela obupna je. Povsodi se je glasilo: "Pridejo valke fašistijske bande, vse nam bodo požgale. Moramo se braniti tamboli, ker so nam karabinjerji v Krnici izjavili, da nas nas ne morejo braniti, da nam pa pripustijo proste voške, da se branimo sami". Po eni uri so fašisti prispeli pred Segotiče in ostala sela Prošina (kako se imenuje kraj, kjer se je spopad zafeli). Ta sela ležijo po 4 km oddaljena od ene in druge strani državna ceste, ki pelje iz Pulja preko Marčana na Krnico in od tu v Vodnjana (Dignano). Desetogost kmetov prične takoj streljati iz pušk na fašiste. Fašisti se posreči da s kobiljo pobegnijo od kamabinjerstva vojašnico v Krnico. N apoti od mesta sprazda do Krnice (daljava 4 km) pridružijo se prvi skupini kmetov še drugi. Dva fašista, ki sta padla kmetom v roke, sta bila natpana.

S. Ciliga ta popeljani ni bila doma. Ko je on zvedel za dogodek in prišel na mesto prvega sprazda, so fašisti bili že pri karabinjerjih. Ciliga pošlje karabinjerstvu brigadirju takoj pismo, v katerem mu opiše ves dogodek in keravto prvoklasniških fašistov. Sprazda mu dalje, da kmetje na delajo niti na medseboj delati nobene ustaje proti oblašči, ker znajo dobro, da se *meštanska državna oblast ne da zrušiti — iz Segotiče*. Kmetje ne samo, da ne mislijo na upor proti državnim oblastem, ampak so se pripravili pu stiti fašiste nemoteno ven iz vasi, ako jim fašisti obljubijo, da se natejo vez zagajati vanje. Karabinjerji in fašisti v zvezi z visjo admiralstvo oblašči v Pulju niso se ozirali na voljo kmetov, niti na poslanca jim pismo, ker so komaj čakali na to priliko, kol na poseben brez božji, z namero zločinski izkoristiti jo in izvršiti nadi kmeti eksplamirno kazeni. — Iz Pulja sta bila poslana dva avtomobila vojašiva. Ko sta se avtomobila na potu, med Marčano in Krnico pahlizovala Segotičem so ju kmetje sprejeli s streljanjem iz pušk, ker so mislili, da so neter samo fašisti. Kdo naj si pa mislil, da ho po onem dopročitnem pismu karabinjerjem intervencijna državna oblast? Pod pristiskom strelkov iz puške se je vojaštvo umaknilo. Bil je za mrak in noč je hitro padla.

Med Prošino in Puljem leži buvačka dolina. Ko zvečo sela na eni strani doline kaj se goli v Prošini, vekiplji tudi čni ali tja poslani kurirji jih obvestijo, da naj ostanejo mirna, ker da je to sama obramba pred fašisti, ne pa upor proti državi. — Drugačna je bila situacija v selih na severni od Prošine. Med temi seli in Prošino leži Krnica. Tudiha je znani, da je Krnica mala vasica, v kateri živi približno 10 Italijanov in 50 Italijanov. Drugi so jugoslovanski nacionalisti, dočim so sela na severni falkat pristajala na socialistem in družila z delavštvo. In medtem ko so se ta sela dvignila na obrambo proti fašistom, je Krnica ostala pasivna. Sela na severu Krnice so stropila v borbo na svojo roko, njih okolica je bila samostojna in cel čas boja brez zveze s prostornostjo okolice. Severni kmetje so zavzeli celo med Krnico in Vodnjano in odbili ene kamabinjerstva vojaška ekspedicio, ki je šla iz Vodnjana v smer na Krnico.

Vojaško poveljstvo v Pulju je v tem času delalo že s polno paro. Ker je sama imela južno četo Pulj-Marčano-Prošina-Krnica za nevarnost, poslalo je zbirne vojaške sile preko severne čete Pulj-Vodnjana-Krnica. Se v isti noči so se vojaške kolone približe s pomočjo stropnih pušk iz Vodnjana v Krnico. Opolnoči je bila Krnica čestobolna. Isto noč je pripilta v krniško luko ene kamabinjerstva S kombinitano takojko s sühena in v manja naj bi se narod "opomirli".

Ob zori je prišla navala na Prošino. Prvi so poskušali fašisti. Skupno z vojaštvom so namreč prišli tudi fašistijski bojni oddelki (*squadre d'azione*) iz Pulja in Vodnjana v Krnici obkoljenim fašistem na pomoč. Njihova prava funkcija je bila da enako hijanom spustijo bojno palje. Našli ja bil sledede:

"Fašisti gredo prvi, ob zori, ko se kmetje gotovo ne bodo ne natejajo; gre do sela, kjer bodo zapirali, tepli, požigali. Po par urah pride vojaštvo, ki uvede red, fašisti bodo zadovoljni a vojaštvo ne bo nosilo nobene odgovornosti, ker odkar je ono prišlo, se ni vršilo nobeno nstihje. Ali ta nateji ni uspel. Kmetje so bili pripravljene, da

čakali fašista in jih odbili. Ni ostalo drugo, kakor da slopi vojaštvo v akcijo. Med gostim ognjem iz vrtilnih od stropnih pušk se je vojaštvo delalo polaganost pot. Fašisti so bili pomešani z vojski, njih glavna naloga ta čas je bila ta, da varujejo, mačijo in izprazdujejo ulitnike. Kmetje opazivi fašiste pomešane med vojaštvom, obupni, ne verujejo več v pravico, niso več pazili na razlike med vojski in fašisti. — Okoli 8 ure zjutraj je vojaštvo prispelo v sela. Začelo je splošno požiganje hiš. Najprej v Velikih Vareskih, potem v Segotičih. Tu je bila najprej sezgana hiša roditeljev s. Ciliga in potem se ostale hiše. Selo Mali Vareski je bilo skoraj popolnoma razdelano, od drugih sel je bilo požganih po nekaj hiš. — Ljudje so vsi brez strahu, brez oblike, brez hrane, brez postelje s stajami jim je zgorela tudi živina. Fašistijski avtomobili so odbili iz Prošine obkoljeni z bogatim vojaštvom, obkolje in s plamenom.

Istodobno s puščanjem in požiganjem javniških sela se je vršilo zapiranje, lovljenje po gozdovih in travnikih, mačenje mlakih in odraških kmetov. Skoro vsi prebivalci od 15—55. leta so bili odvedeni v zapore. — Črni zidovi, dam, točaki, jiki in škrpanje z zobmi: to je ostalo na bojišču. — Se danes so vidni močne sledove te borbe na prostornostih selih, kljub vsej materialni junaških kmetov in kljub pomoči, kateri so dobili od raznih silani. Bojni čini istrskih kmetov ni pu sledi za sabo samo svetlih spominov, ampak tudi teška rane. On je simbol, ali on je tudi živja.

Proletarski kmetje so mogli razširiti ustaje tudi na oddaljena sela in vasi. Ali tega niso hoteli, ker so videli, da vlada hoče prvoklasno dati njih boju puščični — prevajati znati medtem ko je bil le obrambeni čin proti fašistom. — Na drugi strani so bili kmetje pripravni, da nadaljujejo boj z vsemi sredstvi. Za drugi dan boja (t. j. 5. aprila) je bila odprejena *splošna mobilizacija*: moških za prožje a žen za druga dela na obrambi. Vsi spazehi naj bi se zaprli z žično ograjo, vzdolž ceste so kmetje že kopali obrambne pozicije.

Borba v Prošini je bila izvedena povsem po fceofičnih naukih in prak tičnih izkušnjah revolucionarne razredne borbe. Ona je bila čistih težkih ali čistih borb, katere je moral bojevati proletarij Italije ob pričetku prvega meštanskega navelja, ki je sledil njegovemu glavnamu pomzu pri zasledbi tvornice. Nezdolost proletarske misle in njenih voditeljev ter njih bojazen pred občali svoje, racionalizma sta bila vzrok, da se ta hvala lanske leto ni pravilno ocenila ter da se ji ni oddelalo isto mesto, ki ji gre v zgodovinski bojev mednarodnega proletariata.

O teh bojih je italijansko nacionalistično časopisje pisalo, da so ustale hrvaških, (jugoslovanskih) kmetov. Tako je imelo en čas tudi jugoslovanski nacionalistično časopisje, časopisje. Neksi poslanec v jugoslov. narodni skupščini v Beogradu je staval interpelacijo na ministrstva zunanjih zadev: Ali mu je kaj znano o mučenju narodna v Istri? Medtem je minister zvedel, da je Ciliga — komunist in dal poslanec odgovor: *"Ja že opravila italijanska vlada zinjati zinj!"*

V trpljenju in britkih izkušnjah spoznava proletarij pravo pot do svojega osvobodjenja in veličino svojega poslanstva.

I to će prestati.

Črna nauka obnavlja je mnogi mozak, žarila je v svaki kut, za znakom lusa Hrista. A popovi koji su na čelu tih gluposti je i dalje drže besramne govore, mnogi i menjačiji da su oni najviši krivci što narod ništa ne misli. Polovica seljstva proživela je osmi-ni svoga života v crkvi. Kad bi ta ves-ma bilo upotrebljeno u stvarne ponužni knjige i korisne razgovore nabi mrzio brat na brata, seljak na seljaka kao što se sada događa. Zato je u selu potrebna velika borba protiv crne nauke. — Vše odavno bi se bila proširila komunistička nauka da se popovi i farizaji ne hvataju svakočevnih hata.

Nadje se ljudi, koji su gvađanjem mizerijom prisiljeni u očajnosti pjan-čevati i proklinjati a uza sve to su za-glupljeni u veru i boga više negoli drugi ljudi. Kadali im se dogodi nesreća ili zloba, tada traže zapa i mole ga za opreči. A popo ondo to iznabi i prikaže narodu ove lude kao da su ... komu-nisti. I takih se primera lačaju svete-nici u pobijanju isbne.

Ima je i drugih ljudi osim popova, koji trče gluposti, praznoverje. To su ti, ve. Kirčiga i Kirčigji (gbitaci) koji ju-de kad im se štogdi zloga dogodi, teko

zaglupe, da mu govore kako mu je to me kriv sud. A sve se to radi za no-vac. I tako siromasi ljudi proživaju čitav svoj vek u neredu jedan spram drugo-ga. Pre bi našao belega gavranja nego li dva seljaka prijatelja.

Drugovi, nastoje da se što više vi i drugi takvili stvari ostavite, jer to do-lazi od gospode i crkve. Oni će vam sve grehe oprostiti i vi možete mlikar i u-bijati ako ste pokorni gospodi i bogu (t. j. svetenicima).

I moč crne nauke gluposti i tiranje ne će biti potpuno srušena dok god bude svetom vlasdala manjina kapitalista, koji za lakše guljenje naroda upora-bljuju sve načine pak i samu veru.

Socialnum revolucijom kroz našu proletarsku diktaturu stati će se na kraj svemu tome zlorabljanju i preva-ranju. Stoga drugova pripravljamo se na odlučni čas svome držeci se ovih reči: Čini dobro svome bližnjemu to jest radniku pa će i tebi (jer si sam radnik) dobro biti!

J. MARTINIC.

Proletarska umetnost

FR. SKODNIK: KLIC PROLETARCA

Od kod nekiš da gre prihanja i od kod nekiš se nudi nam? Iz sra mladega proletarca, delavca, ta glas se glaci nam!

— Ne ištele sreče, ne bogastva, ne svobode od meštanstva. Tudi ne ljubezni — bratstvo v režimu krutega jarobstva.

Od nekakja priča zgodovinarja: da pantač su je kmeti graščaku, odklanjajo mu kruto tiško, da se odpravlj desetina.

Kdo prestelje vse nebržnja žrtve? delavščega razreda, ki bi bila bolj pravice — proti laikomnikom knivice?

Človeško srce ni v moči izreči gorija, ki tare delavski rod. Tujdenja mara, muke otok, dogajajo sa šinom sveta, krog in krog.

Kako dalje se bova čakali piroci — maters — zemlje pohloda nas bitičnih razaljenih z Golgote, s Kalvarije.

V vpijsko so gnali nas lažni mogolci z obljubami boljše prostosti. Molče smo tihajali s pravaranimi kladi se brati proti bratu.

A danes proletarij svobode ni, gospode jo nam ne da. Zato treba, da smp vsaki kopači, da kajamo smelo svobodo sami.

Delati treba preko vseh mej, širiti adejo čisto in sveto. Do solnce prostosti iz daljnega vshoda sijalo, ogrevalo bo šimo zemljo.

Neukrotljivo korak za korakom krutim, milijoni mas proletarskih, kljubujamo naspravljam, oviram, vsem: Danes prebeganca, a futni zmagovaleci.

Šesto pismo seljacija

O bankarima i bankama.

Draga bračo, vsi svi dobro znate što je banka ili "Posuilitica". Morali ste od noj poznam-ljivati novce, plašali ste debele kamate, a imali ste medlu vama kome je banka za dug prodala zemljo. Ipak vi niste u-pučeni laško nastano banka; pa ujde, da se inalo i o tome porazgovorimo.

Sastane sa nekoliko špekulanata, koji su na sva moguće načine našine stekli novaca. Ovim se pridruži par obogaćenih trgovaca i advokata pa i popova. Svi oni imaju novaca i previše. Da taj novac ne leži uzaludno oni se združue. Načine društvo, snemste ga u banko prostorića i jer je novca dosta, obično u sjajne sobe. To društvo se zove banka.

Naluje sa ta banka bavi posudivan-ijem novaca uz dobre jamčevine. Seljaci pozajmljuju novac čt nje kad su u velikoj nevođi, a plaćaju velike ka-mate (fit). Banka jošte kupuje strani novac, to jest menja, i to uvek tako, da onaj koji menja dobija manje od prave vrednosti novca. Pa to se i ra-zuma — jer inače na bi bilo ... profita!

Kada se banka obogadila, uprište se i u druge poslove. Daje se na vtorničar-stvo. To se događa ovako: Ježan obrt-

nik, recimo stolar, hoće da proširi svo-lu radionicu tako, da mesto deset rad-nika uprosi nekoliko dobrih mašina. Za ovo treba novaca. Taj dobije kod banke. Oni mu vele: Umišćemo teo-ničarsko društvo. Tvoja radionica danas vredi 30.000 L. Daf ćemo ti toliko dion-ica, koliko vredi tvoja radionica, to jest za 30.000 L. A za onaj novac, što ćemo ti dati za proširenje radionice, uzet ćemo zase toliko dionica. Ako tra-ba za strojeve još 170.000 L. banka uz-me toliko dionica. I kad tog se dion-ica opet jedna špekulacija. Banka zna, da bi na ovaj način brzo odšla bez no-vaca, jer bi ga svima razdala. Zato da dionke do potrebna novca traži — ula-gače. To su ljudi, koji su građitelji pa-riža za stare dane. Tim ulagačima ona dade 4 ili 5 po sto profita, dok taj no-vac ona uložii u razna poduzeća, koja joj nose po 30 i više po sto interesa. 30—50 ostane 25 po sto profita banici.

Ali banka zna, kako ona može jed-nim poduzećem gospodarići tako nema svih dionica; pa da je dosta imati re-cimo 40 ili 50 po sto svih dionica u svo-jim rukama. Zato će ona za onaj dion-icarnu u vrednosti od 170.000 L. uži-nati ovako: zase zadržati za 70.000 ili 100.000 vrednosti, a zastatak dionica će prodati drugima. Ako jedna dionica glasi na 100 lira, to tu banka ne proda za 100 L, nego za 120 ili više, jer veli: poduzeće donasat će dobrih in-teresa. A jer zna, da će onaj obitnik, da na izgubi otmešak od 30.000 L. nestojati da izbije što veću korist za sebe, banka ga postavi za — direktora, ravnelja tvornice ili poduzeća i daje mu još do-bru plaću. Banka je pri tom poduzeću učinila ove dobre poslove: Suvitak novca dobro akumalila, ona gospodari sa poduzećem, ceno je došla do dion-ica, a skupio ih prodala jedan dobar deo.

Banka nastie — ovate, prepuna je novca? Sad kako? Na koji je način do-nje došlo?

Špekulanti zaradiše novac guleći si-robinju. Trgovac je dočao do novaca; ceno kupujući robu i skupio je prodava-jući činovnici. Advokati je zgrnuo no-vac — braneti za skupa novce pred su-dom špekulanata i trgovaca pravaranta, a hvalejući za vrat i siromaha.

Pop je dočao do novca — propoveda-jući o paklu i vragu pa kako je dobro biti siromahom.

Obrtnik je dočao do novca, što je de-šet radnika radilo za njega.

Sva ova je lepo ujediniła — banka, jer to ime lepo i gospodski zvuci, a do-bru su za njih sakriveni svi ovi špe-kulanti.

Takvih banaka ima u svakoj kapita-lističkoj državi. U njihovim su rukama i seljak i obrtnik i trgovac i industrijalac. One su pravi gospodari svega. One su državci.

Za vreme rata su banke nakupile svu silu novca. Pokupovale su dionice svih mogućih poduzeća. I sada hoće da iz njih izvuku što više koristi. Prva žrtva banke bio je seljak. I one mu zemlju prodavale. Danas se bacise na radnika. A kad će s njime svršiti onda će se opet baciti na seljaka i posva će ga zoročiti. Seljak će dobiti zemlje, ali nešto crudija i blaga. Novac će morati da posudjuje od banaka, a onda jao opet nemul i opet će mu banka prodavati njegovo imanje. Što treba učiniti?

Seljac, radnik, svi mali ljudi, obrtnici pa i činovnici, jer i oni su danas gladni sirotinji, treba da se slože. Svi ovi poduprite i pristupite u komuni-stičku partiju, koja hoće da se bankare rastiera, a banke učine optim narodnim dobrom, to jest da ih se nacionalizira i dokine bezradni dohodak lenčina.

Svi daklen u naše redove pod crvene zastave boraca za slobodu radnoga na-rod!

*) Dionica je neka svota, od koje će vući korist.

Istarski razgovori

Tone: Zdravo da si Pepo? Se se opet nekako pokušeh držti, kamo mi greš ovuda danaska?

Pepo: Ča biš se morda i ti oči migat s nami ko se rugaju naši kapitalisti i sinjor ministriji?

Tone: Ča mi to govoriš, št bih se narugač jer ka nesmem te več ni pitati ni; benj drugi put ču ti ovako moč: Dove goden šjor Pepo ako smem pitat, tako je šumajniše danaska.

Pepo: Vidis za manje da bin te hitupil kad mi ovako ča govoriš!

Tone: Ma ču si tako zlovojan i ča mi to govoriš od kapitalisti i ministriji, ale ti se opet ča morda dogodilo?

Pepo: Jst im čera to na sredu, da bude ti i još i svi drugi dobro pamešiti, ču ti povedati i datur na dvajstidesetve marča, mi stna svi veseli bit ča čemo prijeti od našega direktora što bi na stancu od prešli, još od febrana meseca, već san se pripraviti i radnati kamo ču ih prvo dat, ali iman duga po seh

bičilo tako bitno, kakor se njemu pte- teče življenje!

"Oprostite, sodrug! Vi poznate svo- je dolžnosti!"

Pobjuževanje, poslavljanje. Razsta- nek s človekom sodrugom, ki odhaj- za vedno. Ali kaj ga bodimo ta po- slednji hip? Nejo to moč je čm bodeti nas?

Vodijo ga, S gnožno, glibko brzino, veden pod noko od svetloga branitelja de-ja Politea, ki mu je celta dober tri- jatelj od poslednjega lipca, nastopa Alijaga svojo golgotsko pot. Vidim še polurnak na festnem, črnim divišču. Po oknih so se zharali ljudje kot na ga- leniči okrog prostornega postolja. Ču- jem njegov poslednji, bronasti glas: "Tudi jaz vam odpuštam". Tečem po stopnišah. Dva hlači, dva plamena ni- slovniška stropa, mačičke v očeh. Se pred hipom mi je dal živ poljub, a sedaj je vsi mirten.

Vesniat Vesniat: Osmi marec 1922!

Ravno za dan, ko se je prired 40. leti o- klicata mlada Srbije za kraljevinu. — Junjo, Sesti šegit ur in šest minut! Za- četi Dvomeči sodnega šteta Običaj Alijaga! Ts dan je v kraljevini danjšnjega režima: nabi, krevno reče.

Komaj so ga očenili, že začelo de- vati. Vse dočelo tega sveta ne bi mo- gli izprati mudreča, ča ga je utišni- sa- ga lutra režim čimkav, Jugoslaviji!

življenje. Naznanjalo smrti mladosti ... In zamrla je pesem. Napisal je po- slednje pismo svojim sodrugom v Le- poglavu. In čemo ob polnoči je legel s svojim malim bratom poslednje na svoje ležišče. O ko bi moral zastopati V prvem polenu se mu je zazelalo, da ga nekdo zove: Alijagi! Alijagi! — Sen je bil mrtvi. Sam nas je zaprosil, da ga ob trah in pol zbudimo ako zaspi, a mi zaspati niti za minuto. Ležat tako med bratom pri sebi in zandari nad seboj, osamljeno prepučeni svoji du- čiči, zavesti, je gotovo prišel svoje naj- teže, nikomur poznane ure. Ko smo se okoli treh zepot zbrali okrog njega, je sedel zopet v kolu, ubitajši, kot prej. Poličnik nas je sam.

Se tri ure mu je bilo dano živeti. Ni bit to več nes pamti, ne šale, ne smeha. Čutil je jedi kot mlitak, ki more postati vsaki čas teži. Alija mi je pri- povedal svoj razvoj do komunista (o tem drugič). Obmolnil je prepusta- joč, da govori močeno. Zdelo se je, da se od časa do časa vedno bolj osamuje, a to gotovo ni bila burna misel na pre- ledkež in življenje, ampak pomrtjenje s tem, kar pride.

Zdelo se je, kakor da bi bilo vse tiho

prehajanja meje med življenjem in smrtjo; ni nič več svetlo, a ni še pov- sem temno; plamnik je, v katerem se vedno bolj gubijo obrisi lastnega življenja.

Zavilenu se je oprostil, s smrtjo se je pozdravil, zakaj se mora on, tako mladi, zavrti sedat, se dve, tri ure, pa- znavati s smrtjo, ko bi moralo živ- ljenje in njemu sela začeti? Zakaj?

Ko je bil se tisek, pripovedoval je na predvečer, mu je mala parobila, da zakolče kolok. Obetavljaj se je. Bito mu je žal. Mati se mu je smejala, a on je vzel noč in hotel ubiti kolok. Roke so mu drhtale. Vzročil je in ji prese- kol ključ po dočim. Prestrašil se je vrgel proč noč, robegnil. Ni mogel u- biti kolokji.

A človeka je ubil. Toda, ali bi on kdaj dvignil nanj revolver, da ni bilo režima, ki je izvedel celo vrsto nastilj proletariata, katerega član je tudi Ali- ja? Ta umor ni bila osveta; tudi nje- mu je sedaj v očigled smrti to vpra- sanje na umu: odkod ima buržoazija toliko surovosti, da se med njimi oseb- no maščuje za čni, ki ga je sama za- krivila in da se materialne dela nabiče pod proletariatom, za katerega ima on dalj ure pret smrtjo sledede besede:

"Mehak je in vse pretrpi in ničesa zlega ni storil buržoaziji, premehak je, popuši".

Poslednja politična razmišljanja te-

ga človeka, ki je bil po politični režima obsojen na smrt, niso kaljene in gni- zenje veči ampak kramje sodnika, za katerega je bil natejloble uveren, da je sam kriv.

Študir, da se mi ja tu povsem od- pra črta tega človeka: njegov mir, njegova hiralost, s katero je šel v smrt je bi Map izraz njegove čiste va- šiči; popolnoma brez zlobe, brez ma- ševavnosti se je mogelo do konca ču- diti smetati, s katero ga pošilja režim na vešale.

V svetišči si je bil, da je živ. To mu je dajalo moči, da je mirno zrl smrti v oči.

Približno štiri ure. Zbudil je Muha- rema. Ta je sedel Alaji nasproti, zgrta se preko miže. Se malo in nič, več.

Zdela počim, veseli, uči se, ostani zvest svoji pravici razreda, to so nasveti, ki jih daje prosti ubitilec, zločinec svojemu bratu čit poslednjega opreko svojeja bratovske ljubezni. Na mizi ima nepresta- no svojo in svojih sodrugov sluko. — Dočje jih oledjuje Alija in dvigneno ga boli to poslavljanje s prijatelji: "Teško se je odigrati od tega — to je bilo edino, za kar je rekol, da mu je teško pausiti. In nato dolg mlek. Bliza do kuro.

"Kako je Alija, ga vpraša bratra- nec, ali li gre ča hitro ali počasi?" Alija je dvignil glavo. To vprašanje na videz enostavno, je po smislu glo-

bolko. In vsi čakama napeto sekundno odgovorova. Sepnil je:

"Hitro".

Da ni hitro prišlo, veseli teh dvajseti trinašit ur, ki sem jih prečel v njim, so prošle hitno ko minuta. Memi. Nam vsem. A kako ne njemu, ki so mu mo- nate te ure pomeniti ves oni ostanek življenja, ki se ga imela siloma odvza- ti vešala?

Pol ure pred šesto, pred šestot — se je posloval z Muharemom. Ni plakal niti razmišljal s svojim življenjem, a plakal je nad razmi

Domate vesti

Ob grobu vojnega pobabljenca

(OB priliki pogreba sodr. Frideriku Miklavcu vsem padlim in drugim živim svatovnega klanja.)

Plameneci protesti vstajajo, a nas ni strah, ker mi smo čisti ...

Med mračno in jedko mekljavo človeških nezgodnih korakov po se nedograjeni svetli ječi — poznani in užejeni, oskrinjani in razbižani si so ...

Vespravod molk in trdi koraki. Neskončna jim pot. Oni vstajajo, oni odpuščajo.

Ah, mi vse poznamo, mi zjnimaj govornice: Mrkvi nas vladajo ...

Človek, kadar umira, dovršuje svojo življenjsko nalogo. Daleč od samega sebe, že ob rojstvu utrjeva za pravno poslanstvo, oskrinjani, razbižani, poznani in užejeni, odraščajo duševni človek v podzavestnih živalskih lastnostih, pripravljani od trenčca do trenčca se povznemajo v prah.

O. najsvetljajše zarokovnice človeške hudobije ... Ono mora biti večavčno s poslednjjo kraljico kva šibkejšega bitja.

Plameneci protesti vstajajo. A nas ni strah, ker mi smo čisti ...

Krvava obtožnica posvetne gosposke v svetovni vojni dočlevala ...? Kakor neizmerno je morje, ki naj potogoma izkopaja, utrinja človeštvo v nepreglednosti dalje.

In glaj ...

Zerjavica, prikrita s pepelom trupel: očeta, sinov in bratov, padlih pod čudnostmi življenjske naloge, ostaja groznost.

Zamaj zvonjenja, molitve in daritve. Ni ti razvezano, kar si razvezuješ? Vias, ni uničil svetovni ogenj, blagor ubogim na duhu ker njih je nebesko kraljestvo.

Mi padamo, mi padamo ob misli k Nadčloveku: Resnica solnce zamakne, Nadčlovek sam — relikvij.

Kar ni upitni svadonji cigni, doljeva v nepregledno večnost dalje z lokom in stolcem obidano, napotništvo, pri zdravi pameti in v treznem presojevanju ugrabijo nizko ljudstvo: kako objektivnostjo z lastno voljo. In v odzovur nam slopa ta najmodernejši našim smrti: odredkajo nam vsako pravico do človeškega življenja, človeške misli in človekoljubnega čustvovanja. Kmet si in delavec, živ stroj in mrtvo bitje podvzrota vojski, kugi in lakoti.

Nadčlovek, smo li mi krivi, da nas ne smatrajo ljudem? Smo li mi krivi, da aščno sovražimo v samih sebi? Ali Nadčlovek je mrtel, on zre mrtvo preko solnca v ravnino. Nas obkroža temat kralj, beca, topov in svetniki nas obkroža tema našine smrti ...

Se hujsje ... Morite v nas vero v človečanstvo in prilizujete k živimim.

O, kako veličastno plamenijo kva: protesti, kako veličastno objemljejo svet z lastno voljo neizmerno in najbrakejšo: kadar tuži in odrevalni stvariki, obupane in osivele matere nečulje najstvarneje izmed stoniljskih vpmatuj in gorja: odpiramo grobove ... pokladamo vanj kevalo privzgojena trupa lastne kavi.

Hladna umirna dmanenje človeštvo; hladno in zavestno se poslavja od nas. In ta mirnost, ki je človeštvo ne pojmuje to nalivje znamenje duševne revolucije v predsmrtni uri njegovi je bilobol Nadčloveka veličastnega, spraviljivega s celim svetom in odpuščajočega.

Današnji svet, kaj nam nudis? Je nestanovitni? kaj nam nudis? in nezanesljiv? Kaj naj ustvarjamo? krovotono tობო!

Kije je Nadčlovek, da najde v sebi zločinca — prvo zaupno sodnega dne?

Kije je Nadčlovek — obraz neskončen?

Kije je Nadčlovek — misel nesmrtna?

Kije je Nadčlovek — smrt? Kadar umira. Betsi list je življenje, a človek je mračna črka. Hvala za vaše mučenstvo, hvala za tlapko ljubezen, nesmrten spomin vašemu trpljenju je prebrsk, je prepoveden. Zaključjeni smo če le želbi zahtremo in vaše novo domovnje.

Zganiti smo se nemirno. Odbili je zvom, utihnila molitve in jeknila je šega. Zaupajo le stezi mož grobov, šli smo, se enkrat so zarodljiva pokopališča vrata in hladna pomladanska sapa se je vspeala nad morske valove. Čim dalje slišimo mi le jek in roljanje.

J. C.

Med mračno in jedko mekljavo človeških nezgodnih korakov po se nedograjeni svetli ječi — poznani in užejeni, oskrinjani in razbižani si so ...

Vespravod molk in trdi koraki. Neskončna jim pot. Oni vstajajo, oni odpuščajo.

Ah, mi vse poznamo, mi zjnimaj govornice: Mrkvi nas vladajo ...

Človek, kadar umira, dovršuje svojo življenjsko nalogo. Daleč od samega sebe, že ob rojstvu utrjeva za pravno poslanstvo, oskrinjani, razbižani, poznani in užejeni, odraščajo duševni človek v podzavestnih živalskih lastnostih, pripravljani od trenčca do trenčca se povznemajo v prah.

O. najsvetljajše zarokovnice človeške hudobije ... Ono mora biti večavčno s poslednjjo kraljico kva šibkejšega bitja.

Plameneci protesti vstajajo. A nas ni strah, ker mi smo čisti ...

Krvava obtožnica posvetne gosposke v svetovni vojni dočlevala ...? Kakor neizmerno je morje, ki naj potogoma izkopaja, utrinja človeštvo v nepreglednosti dalje.

In glaj ...

Zerjavica, prikrita s pepelom trupel: očeta, sinov in bratov, padlih pod čudnostmi življenjske naloge, ostaja groznost.

Zamaj zvonjenja, molitve in daritve. Ni ti razvezano, kar si razvezuješ? Vias, ni uničil svetovni ogenj, blagor ubogim na duhu ker njih je nebesko kraljestvo.

Mi padamo, mi padamo ob misli k Nadčloveku: Resnica solnce zamakne, Nadčlovek sam — relikvij.

Kar ni upitni svadonji cigni, doljeva v nepregledno večnost dalje z lokom in stolcem obidano, napotništvo, pri zdravi pameti in v treznem presojevanju ugrabijo nizko ljudstvo: kako objektivnostjo z lastno voljo. In v odzovur nam slopa ta najmodernejši našim smrti: odredkajo nam vsako pravico do človeškega življenja, človeške misli in človekoljubnega čustvovanja. Kmet si in delavec, živ stroj in mrtvo bitje podvzrota vojski, kugi in lakoti.

Nadčlovek, smo li mi krivi, da nas ne smatrajo ljudem? Smo li mi krivi, da aščno sovražimo v samih sebi? Ali Nadčlovek je mrtel, on zre mrtvo preko solnca v ravnino. Nas obkroža temat kralj, beca, topov in svetniki nas obkroža tema našine smrti ...

Se hujsje ... Morite v nas vero v človečanstvo in prilizujete k živimim.

O, kako veličastno plamenijo kva: protesti, kako veličastno objemljejo svet z lastno voljo neizmerno in najbrakejšo: kadar tuži in odrevalni stvariki, obupane in osivele matere nečulje najstvarneje izmed stoniljskih vpmatuj in gorja: odpiramo grobove ... pokladamo vanj kevalo privzgojena trupa lastne kavi.

Hladna umirna dmanenje človeštvo; hladno in zavestno se poslavja od nas. In ta mirnost, ki je človeštvo ne pojmuje to nalivje znamenje duševne revolucije v predsmrtni uri njegovi je bilobol Nadčloveka veličastnega, spraviljivega s celim svetom in odpuščajočega.

Današnji svet, kaj nam nudis? Je nestanovitni? kaj nam nudis? in nezanesljiv? Kaj naj ustvarjamo? krovotono tობო!

Kije je Nadčlovek, da najde v sebi zločinca — prvo zaupno sodnega dne?

Kije je Nadčlovek — obraz neskončen?

Kije je Nadčlovek — misel nesmrtna?

Kije je Nadčlovek — smrt? Kadar umira. Betsi list je življenje, a človek je mračna črka. Hvala za vaše mučenstvo, hvala za tlapko ljubezen, nesmrten spomin vašemu trpljenju je prebrsk, je prepoveden. Zaključjeni smo če le želbi zahtremo in vaše novo domovnje.

Zganiti smo se nemirno. Odbili je zvom, utihnila molitve in jeknila je šega. Zaupajo le stezi mož grobov, šli smo, se enkrat so zarodljiva pokopališča vrata in hladna pomladanska sapa se je vspeala nad morske valove. Čim dalje slišimo mi le jek in roljanje.

J. C.

Zakon za zavarovanje v slučaju brezposelnosti

Malijski zakon za brezposelnost, ki se je raztegnil tudi na Julijsko Benečijo vsebuje sledeče določbe:

Pravica do zavarovanja imajo: a) delavci in delavke, ki so odvisni od svojih gospodarstev, b) namščenični prireditelji podjetij do največje plače mesečnih 8000, in sicer obdobje od svojega 15. leta naprej. Stalni državni, delalni in občinski delavci so izključeni.

V fozil za brezposelnost podpora bodo morali plačevati:

I. razred (dnina po 4 lit) L. 0,35 na teden; II. razred (dnina čez 4—8 lit) L. 0,70 na teden; III. razred (dnina nad 8 lit) L. 1,05 na teden.

Odgovorni za plačevanje so gospodarstvi, ki morajo doprinesati polovico zavarovalnine, medtem ko smejo drugo polovico odglati od plače.

Pogoji za dobivanje podpore. Zavarovanec dobiva podporo v slučaju brezposelnosti, ako je do momenta brezposelnosti vplačal vsaj 48 tedenskih zavarovalnih prispevkov in sicer bo trajala podpora:

a) do 90. brezposelnega dneva, ako je v predložitvi dveh letih vplačal vsaj 48 in ne več kot 74 zavarovalnih tednov;

b) do 120. brezposelnega dne, ako je v predložitvi dveh letih vplačal vsaj 72 tednov.

Podpora se začne dobivati od 8. dne po nastopu brezposelnosti in sicer v sledečih merah:

I. razred dobiva dnevne podpore L. 1,25; II. razred L. 2,50 in III. razred dobiva dnevne podpore L. 3,75.

Namščenični bodo začeli dobivati podporo od 8. dneva po roki, do katerega so dobili od svojih gospodarstev odškodnino. Podpora se ne dobiva za

dnava, v katerih se navadno ne dela, in istotako ne v slučajih, ko je brezposelnost posledica sporov med gospodarji in delavci. Istotako odpade podpora za brezposelnost, ako dobiva zavarovanec že bolniško podporo.

Zavarovanje za brezposelnost izvršuje »Mešana pokrajinska blaginja za Julijsko Benečijo in Zader« s sedežem v Trstu, ki je sestavljena iz členov, določenih od vlade in iz enakega števila zastopnikov gospodarstev in zavarovancev.

Lokalni organi »Mešana blaginja« so bolniške blaginje, od katerih se do sedaj določeno sledeče: vse okrajne bolniške blaginje Julijske Benečije, ge neralna bolniška blaginja za mornarje v Trstu, vsajemna zavarovalnica zasebnih uradnikov, »Societa operata triestina«, »Unica operata«, »Fratelanza artigiana triestina«. Te blaginje izvršujejo vse posle, ki se tičejo evidenc zavarovanih, pobiranja zavarovalnih in izplačevalnih podpir. Podpora se bodo računale od današnjega dneva (1. aprila) naprej.

Vaša doloba. Ker bi glasom zgorajnih določil nihče od naših brezposelnih ne mogel toliko začeti dobivati pod pore, ker se v naši državi do sedaj ni še pobirala zavarovalnina za brezposelnost, ja odredila vlada, da se izkamenja, ne glede na zgorajne določbe, takoj s 1. aprilom začetno izplačevati podpira za kar se bodo dobila srelišva iz državnega proračuna. Podpora se bodo plačala ne več nego za 90 dni.

Lokalni organi »Mešana blaginja« so bolniške blaginje, od katerih se do sedaj določeno sledeče: vse okrajne bolniške blaginje Julijske Benečije, ge neralna bolniška blaginja za mornarje v Trstu, vsajemna zavarovalnica zasebnih uradnikov, »Societa operata triestina«, »Unica operata«, »Fratelanza artigiana triestina«. Te blaginje izvršujejo vse posle, ki se tičejo evidenc zavarovanih, pobiranja zavarovalnih in izplačevalnih podpir. Podpora se bodo računale od današnjega dneva (1. aprila) naprej.

Vaša doloba. Ker bi glasom zgorajnih določil nihče od naših brezposelnih ne mogel toliko začeti dobivati pod pore, ker se v naši državi do sedaj ni še pobirala zavarovalnina za brezposelnost, ja odredila vlada, da se izkamenja, ne glede na zgorajne določbe, takoj s 1. aprilom začetno izplačevati podpira za kar se bodo dobila srelišva iz državnega proračuna. Podpora se bodo plačala ne več nego za 90 dni.

Lokalni organi »Mešana blaginja« so bolniške blaginje, od katerih se do sedaj določeno sledeče: vse okrajne bolniške blaginje Julijske Benečije, ge neralna bolniška blaginja za mornarje v Trstu, vsajemna zavarovalnica zasebnih uradnikov, »Societa operata triestina«, »Unica operata«, »Fratelanza artigiana triestina«. Te blaginje izvršujejo vse posle, ki se tičejo evidenc zavarovanih, pobiranja zavarovalnih in izplačevalnih podpir. Podpora se bodo računale od današnjega dneva (1. aprila) naprej.

Vaša doloba. Ker bi glasom zgorajnih določil nihče od naših brezposelnih ne mogel toliko začeti dobivati pod pore, ker se v naši državi do sedaj ni še pobirala zavarovalnina za brezposelnost, ja odredila vlada, da se izkamenja, ne glede na zgorajne določbe, takoj s 1. aprilom začetno izplačevati podpira za kar se bodo dobila srelišva iz državnega proračuna. Podpora se bodo plačala ne več nego za 90 dni.

Lokalni organi »Mešana blaginja« so bolniške blaginje, od katerih se do sedaj določeno sledeče: vse okrajne bolniške blaginje Julijske Benečije, ge neralna bolniška blaginja za mornarje v Trstu, vsajemna zavarovalnica zasebnih uradnikov, »Societa operata triestina«, »Unica operata«, »Fratelanza artigiana triestina«. Te blaginje izvršujejo vse posle, ki se tičejo evidenc zavarovanih, pobiranja zavarovalnih in izplačevalnih podpir. Podpora se bodo računale od današnjega dneva (1. aprila) naprej.

Sodrugi komunisti!

Po pokojnem Aliji Aliagiću, temi živim zgrudi revolucije, naravno požrtvovalnosti, sta ostan njegovih bratov: Miroslava in Jelena sestrica, dva nesrečnika, ki brez hrantitve, Mati Muharrem je bolehen ali nenadno utemurjen dečko, — ponos svojega pokojnega brata. Zaenkrat so najlepši sponkati Aliagiću, da se vsi oni, ki čutijo spoštovanje do mrtvega, vli in sočutje do njegovega ostrirogega brata in sestrice, zavzamejo za ti dve siroti.

SODRUGI IN SODRUŽICE!

Mi poznamo vaše uboštvio, mi vemo da dajeje raznoteri proletarski davak in prigrificani smo o vaši solidarnosti do jugoslovenskega revolucionarnega proletariata. Vse to vedo tudi jugoslovenski sodrugi. Toda mi hočemo, da pokazete svojo solidarnost se čim, da se odzovete temu pozivu. Za nabiranje prispevkov smo odredili sedm dva dni: Nabiranje se prične na veličastno nedeljo in se zaključuje naslednj ponedeljek. Nabiranje polz (brez drugih obvezil) pošiljamo vsem Komunistim in ljudskim odborom, ter posameznim zapukom. Nabrane svote se odlopijo za skupni potom pošne nakaznice na upravnishvo »Dela« s pripisom: »Za brata in sestro Aliagiću«. Objava prispevkov v »Dela« bo služila darovalcem kot potrdilo za sprejem darovanega zneska. Tako po zaključku nabiranja se vrnejo tudi nabiralec pole. (Selekije in Ljudski odri, ki ne bi dobile nab. pole, naj si same napravijo).

MLADI KOMUNISTI IN KOMUNISTE!

Alija Aliagić je žrtvoval za vas in za vse proletarski razred celo svoje življenje. Hočemo, da se zjutujete vi sedaj samo dva dni. Nabirajte prispevke. Najmanjši dar bo pričel o vaši solidarnosti z mladim revolucionarjem.

UREDNIŠTVO »DELA«

Socialdemokratsčen strup

»H Lavorator Socialista« je virgel v svojih nedeljajih številkih nakolihito svojega strupa tudi na mlajo osebo. Ker pa nihče ne ve, niti tekstilna skupina v Ajdovščini niti jaz ne kaj in kje sem goljufel in je to menda znano le lažnjivemu obrtovovalcu pri gorionemememu listu ali kakšnemu akcionerju tektilne tovarne Trabacco, ki je baje uslužben pri socialdemokratskemu glasilu, zahtevam da se me javno oboži in dokáže moje goljufije, ki sem jih baje izvršil v Ajdovščini in pri kulturnem svetu. Moji papirji so pripravljeni in se nahajajo v dobrih rokah. Dam tri dni gospodim na razpolago, da pripravijo svoje obtožbe na kar bom te ljudi primislil ob zid kakor se spodobi. Le pazite gospodje, da ne podklatkate meni stvari ki jih je zgręšil vaš Zaccaria, ker vam bo v tem slučaju predla še hujsje. Sicer sem prepričan, da ste vsega sposobni ker ste brezvestni in brezsrčni.

Duševna višina slovenskih buržoaznih intelektualcev

Takole odgovarjajo slovenski »kulturni delavci« na članske soodr. Gustinčiča »Duševna kriza slovenskih mladih intelektualcev« v »Učiteljskem listu«:

SKROMNI VERZI ZA KLOBUK

(ne v buržoazni album) čez. Gustinčič, utemeljitelju redla Narodnega Bodela in klisponarju s svetlinjo Duševne krize mladih slovenskih intelektualcev.

Bordelj je čisto tvoja stvar; ti si njegov ustanovitelj; ti si mu vzornik in učitelj; ti si mi za — gospodar!

ZAHVALA. Najstarejša hvala vsem, ki so prispevali za nagrobni spomenik dragemu nam sinu in bratu, pokoj. Friderika Miklavca, hvala podružnici Ljudskega odra pri Sv. Jakobu in sodrugu Bežabjeva odra za njegovo požrtvovalnost pri tem nabiranju.

Vsem dobrim srcem, ki so iskazata sočutje do sočloveka ob smrti naše matere in pomagala iz kritičnega stanja naši družini z darovi, se najtopleje zahvaljujem.

Ob entem se zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, kateri so spretni našo drago mamo mater do groba.

Tarifa babic v Trstu. Društvo babic v Trstu nam pošilja sledečo tarifo svojih članic s prošnjo za objavo: 1) Za pomoč pri porodu po 12 ur do 10. dneva (po razredih): L. 60, 100, 200; 2) za vsako uro potrebe nad 12. ur: L. 2, 3, 5; za vsako pozicijo med nosečnostjo ali po 10. dnevo porodništva: L. 5, 5, 10; nočne vizite: L. 10, 10, 20.

Povljeniki Socialne matice ki so dobili KOMUNISTIČNI KO, LEDAR v razpodajo so nujno naprošeni, da nam pošljejo nemudoma izkupiček, ker rabimo denar za tisk druge knjige.

Vodstvo Socialne matice

Ljudski oder

Podružnica Solkan

SODRUGI, SODRUŽICE »LJUDSKEGA ODR« V SOLKANU.

1) Društvo vse občine — poziva, da pridejo do društvene izkaznice za leto 1922, v najkrajšem času, ker so že več časa spisane.

2) Ob enem poziva vse članočlanice, kateri se niso plačali preteklega leta 1921, čimprilo, da (ne)umoma napravijo, drugači so črtani (e) iz društvenega imenika in jih društvo ne smatra več članom.

Havno orko ne pripozna člane brez društvenih izkaznic.

Zastoj sodrugi, sodružice na plan za kulturno povzdigo delavskega razreda.

Podružnica Podgora

Tajništvo podružnice »Ljudskega odra« naznanja vsem članom in članicam, da iz društvene izkaznice za leto 1922 pripravljene. Za to so vabljeni vsi, da pridejo pome. Ob tej priliki sa naprtja vse one katerim »Dela« ne prihaja radno, da sporoče to tajniku. — Blagajnik podružnice je na razpolago

Glasvovi iz dezele

Nabrežina

18. marca se je vršil pri nas pogreb prelatno umrlega našega sodruga Josipa Humanja. Zapustil nas je, mlad ovek, ki je obetal toliko dobrega. Za-pustil nas je, ko bi ga bili tako malo potrebavali. Imel je komaj 25 let. V znak spoštovanja mu je priredili nabrežinski proletariati lep pogreb in ga v dolgem sprevedu nesal k večnemu počitku. Venci z rdečimi ržneli so pričali kaj je bil pokojni v življenju in komu je bil zvest tovariš in prijatelj. Na pokopališču je delavstvo ob-stulo grob z rdečimi cvetkami, s temi živimi znaki njegovega prepričanja, njegrove velike misli za katero je delal in se boril do zadnjega dne.

Le žal, da smo imeli tudi pri temu pogrebu nekatere neprijetnosti in ne-olaksnosti, ki jih je uredil naš dušni pastir. Le ta ne more pozabiti na svojo mrtvijo do proletarcev niti ob mrtva-rem odru. Na more in ni mugal pre-več našima po katerem je izkazoval svoje spoštovanje, svojo hvaležnost za njegovo delo v življenju. Priporočaj bi temu gospodu naj se izkaza v bodoče ob ta-kih žalostnih prilikah, da ima v sebi več duše, več srca in naj prizna, da ima delavstvo pravico pobediti svoje mrtve sodruge kakor mu je najbolj po volji. Krst se je obnašal ob takih pri-likah drugače.

Tebi pa, dragi Jože, naj bo zemljica lahka. Tvoj duh naj plava nad nami in naj nas bodri na poti težavnega da-la, ki si ga pričel in ki ga hočemo mi tebi v čast in vsem v korist nadalje-vati.

Nabrežinskim naročnikom »Dela«

Ker je tukaj konec prvega četletja opozorjamo vse naročnike »Dela« da obnovijo svoja naročnina za drugo četletje. Oni sodrugi pa, kotim je bil list že uveljavljen, naj luči obnovo naročnino. Ne sme biti pri nas sodruga delavca ki niti bil naročnik ali odle-malec svojega lista. Ker mora dose-lani naš zastupnik Trbovec Franc s trebu hom za kruhom, naznanjamo, da bo sprejel odsetje naprej naročnino so-druga Alojzij Golja.

Trečje

Drago mi »Dela«. Smatram za svojo dolžnost, da te pozdravim tudi jaz, ki sem ti zvest prijatelj, in te pozdrav-ljam v nadi, da poslanec tudi za pre-bivalce naše vasice postojna zastava ko-munistične misli. — Teško mi je pri-srou, ko si mislim, da te pozdravljam iz naše vasi morda sam. Morda se im-aš, drugo »Dela«, pri nas še kakoga prijatelja, ki je meni pa neznan. Vesel bom ako je tako. Toda jaz bi rad, da bi sa, kar nas je tajnih in tihih pristav-ke komunistične ideje, da bi se več-krat ogledali v našem listu in, da bi pisnematli delavce drugih krajev s tem, da bi se družili in si ustanovili kakšno izmed mnogih prepotrebnih delavskih institucij. Zakaj, ako si ne bomo eden drugemu nič zaupali, ako se med seboj na bomo pozabili in se ne bomo družili, bomo kakor ovenelo je-sensko listje, ki ga čene veter iz kofa v kol. Ves svet se družii. Proletariat-celega sveta živi v hrepenenju po ak-ciji, po svobodi. Zakaj se nebi še mi pridružili temu proletariatu, temu or-jaskemu svetlovnemu gibanju proletar-skih množic, ki si v tuči pripravljajo pot v boljše življenje? Prijatelji Trebčan! Zakaj molčite, zakaj skrivat-e med seboj svoje misli in svoja ču-stva? Kaj vam morda ničesar ne manj-ka, ali se morda ne zavedate kam pe-lje pot stežnosti in kako bomo stopili v bodoče, predi naše skupne tovariše in brate, ako ne bomo tudi mi prispevali s svojim delom za to boljše bodočnost. Jaz bi rad, da bi misliti in delati tako vsi pri nas, ki so mojih misli in, ki se-daj morda v stahu molče. Pričemo si eden drugemu zaupati, pričnemo si govoriti, zbirajmo se, družimo se in palagajmo se miš svoj prispevek k ve-liki zmagalji bodočnosti, ki bo naša, ki mora biti naša ker naše je življenje. Kadar bomo združeni in si bomo eden drugemu zaupali, tedaj bomo imeli tudi več poguma in delo bo šlo od rok kakor v čudežu. Govorite in delajte tako, prijatelji. Poizvedite ali čitajo drugi naše »Dela«, ali vedo za tajni sklad tega našega lista, ki je naš ne-le zato, ker ga mi vzdržujemo miarveč naš zato, ker nas brani, ker nas bodri in vodi v našem hoteenju in v našem stremljenju po boljših dneh, po pra-veci in svobodi. Naš simbol je kladivo in srp. Simbol miru in dela in blago-stanju. Zbudite se torej prijatelji in budite zaspane. Menda se združimo. Zhesti ti mladina, ki si gotovo mojih misli ne spi. Združimo se torej in da- kajmo, da bomo imeli pravico sa rado-vati se mi vstajanja kadar pride ve-lika noč tudi za proletariat.

Podružnica Solkan

SODRUGI, SODRUŽICE »LJUDSKEGA ODR« V SOLKANU.

1) Društvo vse občine — poziva, da pridejo do društvene izkaznice za leto 1922, v najkrajšem času, ker so že več časa spisane.

2) Ob enem poziva vse članočlanice, kateri se niso plačali preteklega leta 1921, čimprilo, da (ne)umoma napravijo, drugači so črtani (e) iz društvenega imenika in jih društvo ne smatra več članom.

Havno orko ne pripozna člane brez društvenih izkaznic.

Zastoj sodrugi, sodružice na plan za kulturno povzdigo delavskega razreda.

Podružnica Podgora

Tajništvo podružnice »Ljudskega odra« naznanja vsem članom in članicam, da iz društvene izkaznice za leto 1922 pripravljene. Za to so vabljeni vsi, da pridejo pome. Ob tej priliki sa naprtja vse one katerim »Dela« ne prihaja radno, da sporoče to tajniku. — Blagajnik podružnice je na razpolago

Nabrežina

18. marca se je vršil pri nas pogreb prelatno umrlega našega sodruga Josipa Humanja. Zapustil nas je, mlad ovek, ki je obetal toliko dobrega. Za-pustil nas je, ko bi ga bili tako malo potrebavali. Imel je komaj 25 let. V znak spoštovanja mu je priredili nabrežinski proletariati lep pogreb in ga v dolgem sprevedu nesal k večnemu počitku. Venci z rdečimi ržneli so pričali kaj je bil pokojni v življenju in komu je bil zvest tovariš in prijatelj. Na pokopališču je delavstvo ob-stulo grob z rdečimi cvetkami, s temi živimi znaki njegovega prepričanja, njegrove velike misli za katero je delal in se boril do zadnjega dne.

članom vsako prvo in tretjo soboto v mesecu od 7 ure zvečer naprej. Vsako ima svebo dolžnost, da plačuje redno svoj mesečni prispevek. Knjižnica je odprta vsak torek in vsak petek od 7 ure zvečer dalje. Pevska vaje se vrše vsako sredo ob 8 zvečer in vsako nedeljo ob 9 dopoldne tam kjer se je vršil zadnji sestanek članov. Apeliramo na vse sohruge, zlasti na starejše pevce, da se pevskih vaj gotovo udele-že. Mislat, da se »Ljudski oder« je za mladino, je pikava. »Ljudski oder« je za vse, za staro in mlado ker vsi so potrebni knjige in izobrazbe in tudi malo poštenega razvedrila. Naprej to-rej in pogumno.

TOLMIN. V nedeljo 9. t. m. ob 13-ih se bo vršil ustanovni občni zbor podružnice v Tolminu. Na dnevnem redu je: 1) poročilo člana osrednjega vodstva; 2) volitev novega odbora; 3) slatnostni, Valjajo se vsi že vpisani člani in prijatelji društva, da se polnostovno in točno ob uri ude-leže tega obč. zbora.

OPATSELO. — Vse pripravljeno. Odpošljeno se tekoni tedna. Le pridno naprej na splošno korist.

Solkam

Pred nekajim sem uzil v glasilu slovenskih kapitalistično-vartničkov »Bilnost« dopis ki blaži komunistični občinski zastop in katerega so gotovo po-slabi učenit, največje modrosti prepelni elementariz narodno črkanca (če je vred-na, da je tako imenajena) Pa domate rečeno stranka slovenske »Zlatine«. Upi-jejo: Evo, glajite komunistično mod-rst občinskega sveta v Solkanu.

Kaj je privredlo naše frankanje, da so se ojnajeli in povedali javnosti, da so v Solkanu ljudje, ki tako pogumno kri-čištrajo delo komunističnega zastop-ska?

Kaj vas ni strah, ko javnoet ve, da niste še nehalo jokati po izgubljenih občinskih voljih, na katerih sedijo demas delavci in kmetje. Da ste se bo-ndi za občinsko čast in konita je jasno. Vsač otok v Solkanu vam pove, da ja ta istina. Hočete li dokazati? Evo vam kolikor hočete!

Da je stranka delavcev in kmetov stopila in iznenadila, vas je tako pre-šlo in iznenadila, da bi kmalo sko-tili iz kofa. Naša stranka je šla v boj z belim timcu z jasnimi čeloni. Po začetni si poti, disciplinirano, brez ni-keških kompromisov ... Naši kandid-ati katerega je predlagala sekcijska so morali sprejeti določeno jim mesto brez obhajevanja. In ko je dala etran-ka med volilce glavnice je vsaki vo-lilec videli koga in za kaj volji. »Ne pro-sječimo glasvov« je bilo geslo stanke in delavci in kmetje so vlihuhi temu volili in glasovali za našo štido.

Volili so zato, ker sa videli delo pre-jšnjega zastopa, kako pestro so se je delila upravnishva in kako so hotri in znanj imeli v občini kredit. Če pa je prišel kmeti sramak ali delavce s klo-bukom v roki je bil odgovor: Ne mo-ramo diti, kar nimamo.

Vidite, modri gospodje, delavsko-kmetičko ljudstvo se je zavedalo, koga je imelna občinske voliti,